UPPDRAG: DEMOKRATI

TOLERANS 3 ▪ BILDEN AV DEN ANDRE

WORKSHOP I KLASSRUMMET
TEMA: TOLERANS

LÄRARMANUAL

I det här dokumentet finns allt du behöver veta för att hålla workshopen. Här ser du också tydligt i vilka moment du använder det arbets- och visningsmaterial som ingår.

Workshopen består av fyra övningar som handlar om de förutfattade meningar vi alla bär på, medvetet eller omedvetet.

Övningarna innehåller värderingsövningar och bildanalys av historiska fotografier.

UPPDRAG: DEMOKRATI

LÄRARMANUAL
TOLERANS 3 ▪ BILDEN AV DEN ANDRE

Förkunskaper

Eleverna bör känna till följande:

- Sterilisering
- Förintelsen

Lärandemål

- Att utveckla reflektionerna kring identitet, relationer och sociala livsvillkor.
- Att öka kunskapen om betydelsen av människors lika värde.
- Att öka reflektionerna kring egna värderingar.

Förberedelser

- Skriv ut blanketter från arbetsmaterialet (övning 1 och 3)

- Förbered visning av foton och citat från visningsmaterialet (övning 3 och 4)

UPPDRAG: DEMOKRATI

LÄRARMANUAL
TOLERANS 3 ▪ BILDEN AV DEN ANDRE

ÖVNING 1

Ärligt talat

Övningen hjälper eleverna att upptäcka sina egna förutfattade meningar och fördomar om olika grupper.

1. Dela ut blanketten om fördomar. Elevernas uppgift är att fylla i blanketten och därmed ta ställning till vilka tre grupper de har, respektive inte har, fördomar om (se instruktion i blanketten).

2. Samtala med klassen om deras val.

Det kommer att finnas många grupper som ingen har en tanke på att vara fördomsfull mot. Vad beror det på? Det kommer också att finnas grupper som många delar fördomar om. Vad beror det på?

UPPDRAG: DEMOKRATI

LÄRARMANUAL
TOLERANS 3 ▪ BILDEN AV DEN ANDRE

ÖVNING 2

Svar på tal

I den här fyrahörnsövningen hämtas svarsalternativen från både forskningsdata och allmänna uppfattningar. Eleverna ska ta ställning till olika frågor och kunna argumentera för sina val.

1. Peka ut vilket hörn som representerar varje svarsalternativ och följ upp elevernas val efter varje fråga med en kort diskussion.

Ställ följande frågor:

▪ Hur gammal var du när du fick din första fördom?

1. Fördomar är till viss del förprogrammerade från födseln (rätt svar enligt forskning)
2. 2 år
3. 8 år
4. 13 år

▪ Hur lång tid tar det att bilda sig en uppfattning om någon annan?

1. ca. 5 minuter
2. ca. 30 sekunder
3. ca. 20 sekunder
4. ca. 3 sekunder (rätt svar enligt forskning)

▪ Är det helt okej att ha fördomar om andra?

1 Ja
2 Nej
3 Ja, om man inte visar det öppet
4 Eget alternativ

▪ Varför har vi fördomar om andra?

1 För att vi är rädda för det som är annorlunda
2 För att fördomar mot andra gör oss starkare
3 För att alla borde vara likadana
4 Eget alternativ

UPPDRAG: DEMOKRATI

LÄRARMANUAL
TOLERANS 3 ▪ BILDEN AV DEN ANDRE

Fakta om fördomar

▪ Hur gammal var du när du fick din första fördom?
Svaret på den frågan är kanske inte helt självklart. Det finns medfödda förutsättningar för hur våra hjärnor utvecklas och hur de kommer att fungera under livet och även om vi gör allt för att arbeta bort fördomar så kommer fördomar troligen alltid att finnas med oss. Det finns mycket som tyder på att fördomar i viss mening är förprogrammerade och börjar utvecklas långt före tre års ålder.

Referenser

Arthur, A. E. (2014). Does social categorization affect toddlers' play preferences? an experimental test (Order No. AAI3588544). Available from PsycINFO. (1534280502; 2014-99100-280).

Ruffman, T., O'Brien, K. S., Taumoepeau, M., Latner, J. D., & Hunter, J. A. (2016). Toddlers' bias to look at average versus obese figures relates to maternal anti-fat prejudice. Journal of Experimental Child Psychology, 142, 195-202.

Todorov, A., Pakrashi, M., & Oosterhof, N. N. (2009). Evaluating Faces on Trustworthiness After Minimal Time Exposure. Social Cognition, 27(6), 813–833.

UPPDRAG: DEMOKRATI

LÄRARMANUAL
TOLERANS 3 ▪ BILDEN AV DEN ANDRE

ÖVNING 3

Vem är vem?

Övningen går ut på att undersöka hur våra uppfattningar påverkas av människors yttre och därmed av våra egna fördomar.

1. Dela in klassen i grupper om 4-6. Dela ut blanketten med bilder på en rad okända personer. Gruppernas uppgift är att para ihop personerna med olika egenskaper. Orden ska skrivas in under respektive bild. Det går bra att sätta flera egenskaper och ord till varje person.

2. Visa samma bild och låt grupperna redovisa hur de har resonerat och valt.

4. Avsluta med en diskussion.

Varför valde grupperna som de gjorde? Vilka fördomar blev synliga?

UPPDRAG: DEMOKRATI

LÄRARMANUAL
TOLERANS 3 ▪ BILDEN AV DEN ANDRE

ÖVNING 4

Duger, duger inte

Övningen inleds med bildanalys som öppnar för reflektion och samtal om hur vi ser på varandra, om rätten att bedöma vem som kan ha ett bra liv och vad ett bra liv betyder. Fotografierna speglar två autentiska levnadsöden.

B

1. Visa fotografierna, ett i taget. Eleverna ska inte känna till någon bakgrundsinformation.

C

Gör en bildanalys till varje bild genom att ställa frågor som hjälper eleverna att först avkoda och sedan tolka bilderna. Låt eleverna fundera fritt och diskutera efter varje fråga.

Avkodning:

- Vad ser vi i bilden (människor, saker, miljöer etc.)?
- Hur är bilden tagen (färg, ljus, bildvinkel, fokus/skärpa)?

Tolkning:

- När är bilden fotograferad (årstid, årtal)?
- Var är bilden tagen (plats, land)?
- Vad händer på bilden?
- Vad är det ni inte ser (vad händer utanför bilden)?
- Vem har tagit bilden?
- Vilka är personerna på bilden?
- Varför befinner de sig på platsen?
- Vad tror ni att personerna har gemensamt?
- Varför är fotografierna tagna?

2. Berätta fakta om Maj-Britt och Emmi. (Se faktarutan)

Ställ följande fråga:

- Kan man se på de här två flickorna att de sågs som mindre värda av samhället?

Låt klassen diskutera.

D

3. Avrunda övningarna med att visa citatet från ett samtal på Adolf Hitlers kansli i juli 1938.

UPPDRAG: DEMOKRATI

LÄRARMANUAL
TOLERANS 3 ▪ BILDEN AV DEN ANDRE

Fakta om fotografierna

- Maj-Britt Johansson (flickan på stolen): I sin bok Till Gertrud (2009) berättar författaren och regissö-ren Kjell Sundstedt om sin mor Gertruds familj. De var tio syskon, alla födda i en statarstuga på Öland. Eftersom familjen var fattig och barnrik fick de hjälp av Fattigvårdsnämnden. Men snart bör-jade barnen betraktas som ”efterblivna” – när mamman blev sjuk i cancer fick de yngre syskonen problem i skolan. Efter hennes död 1938 skickades småsyskonen iväg – först till ”samhälls-vård”, sedan till så kallade sinnesslöanstalter.

- Systern Maj-Britt togs om hand av Barnavårdsnämnden i november 1937, då ”förhållandena i hemmet menligt inverkar på hennes utveckling”. Åtta år gammal skickades hon till Nannylunds sin-nesslöanstalt, där hennes bror Arne redan fanns. Till en början beskrevs hon bara som lite ”efter” i skolan. Snart blev hennes tillstånd värre. Hon fick ”vredesutbrott” och beskrevs som ”egensinnig”. 1945 sägs hon ”kasta lösa föremål efter personalen och bitas”. Hon skickades till mentalsjukhuset i Västervik. Samma år tvångssteriliserades hon, sexton år gammal. Maj-Britt blev kvar på mentalsjukhuset hela sitt liv, fastän hennes syster Gertrud arbetade för att få ut henne. När Gertrud besökte henne 1968 upptäckte hon att Maj-Britt hade fått bägge brösten bortopererade och förlorat nästan alla sina tänder.

- Maj-Britt var ett av offren för den svenska rasbiologin som till viss del låg till grund för nazisternas människosyn och raspolitik. (Bildkälla: privat)

  Läs mer: www.levandehistoria.se/rasbiologi-fordjupning

- Emmi G (efternamn okänt): Emmi var ett av offren för nazisternas eutanasiprogram (aktiv dödshjälp), som syftade till att rensa bort de som var oönskade i nazisternas-idealsamhälle. Oönskade var framförallt människor med olika typer av funktionsned-sättningar, men även personer som regimen ansåg vara s.k. ”asociala”.

- Emmi blev diagnostiserad som schizofren. Hon tvångssteriliserades och sändes till Meseritz-Obrawalde Eutanasicenter där hon mördades med en överdos av lug-nande medel den 7 december 1942. Hon var 16 år gammal. (Bildkälla: USHMM)

Läs mer i boken: ”… om detta må ni berätta”, sid 46-47.

UPPDRAG: DEMOKRATI

LÄRARMANUAL
TOLERANS 3 ▪ BILDEN AV DEN ANDRE

Utvärderingsförslag

Utgå från mallen nedan, sammanställ elevernas anonyma utvärderingssvar och presentera dem vid nästa lektionstillfälle.

UTVÄRDERING AV WORKSHOP: BILDEN AV DEN ANDRE

Tycker du att övningarna bidrog till reflektion kring dina egna fördomar? Ringa in ditt svar.

JA NEJ KANSKE/VET INTE

Tycker du det var bra att andra i klassen fick reflektera kring sina fördomar? Ringa in ditt svar.

JA NEJ KANSKE/VET INTE

Tycker du att det finns andra personer runt dig (kompisar, familj etc.) som skulle behöva reflektera mer kring sina fördomar för att kanske ändra uppfattning? Ringa in ditt svar.

JA NEJ KANSKE/VET INTE

Vad kan du göra för att minska fördomar, dina egna eller de som finns runt omkring dig?

_____

_____

_____

_____

_____